

ANTICIPATÍVNE VLÁDNUTIE AKO NOVÁ FORMA VLÁDNUTIA V INFORMAČNOM VEKU

IVAN KLINEC

ANTICIPATORY GOVERNANCE AS A NEW FORM OF GOVERNANCE IN THE INFORMATION AGE

ENVIRONMENTAL POLICY TOOLS '2016

Abstrakt

Súčasná globálna kríza je vo veľkej miere spojená s absenciou predvídania v politickom rozhodovaní. Politici rôznych krajín reagujú na prejavy krízy väčšinou až ex-post a predkladané a realizované riešenia sú zväčša finančne nákladné, neúmerne zaťažujú obyvateľov jednotlivých krajín a takisto blokujú ďalší rozvoj či už jednotlivých štruktúr spoločnosti alebo človeka ako jednotlivca. Súčasný ekonomický i spoločenský systém sú vo svojej podstate reaktívne a sú orientované výhradne na krátke časové horizonty, spojené s nastavením politického systému na štyri až päťročné ročné volebné obdobie, čo sa potom prejavuje v politickom rozhodovaní, ktoré ignoruje budúci vývoj ekonomiky a spoločnosti v dlhších časových horizontoch. Riešením tohto stavu je vytvorenie systémov anticipatívneho vládnutia a transformácia súčasných reaktívnych ekonomických a spoločenských systémov na systémy anticipatívne, v ktorých významnú úlohu bude mať predvídanie budúceho vývoja a scenárove myslenie o možných alternatívnych budúcnostiach.

KLúčové slová: anticipatívne, vládnutie, reaktívne, predvídanie, scenáre

Abstract

The current global crisis is largely linked to the lack of foresight in political decision-making. Politicians of different countries are responding to manifestations of the crisis mostly ex-post, and presented and implemented solutions are usually expensive, disproportionate burden on the population of each country and also block the further development of both the individual structures of the society or person as an individual. The current economic and social systems are inherently reactive and are focused exclusively on the short term, related to setting the political system for four to five year parliamentary term, which is then reflected in political decision that ignores the future development of economy and society over longer time term. The solution to this situation is to create a system of anticipatory governance and transformation of the current reactive economic and social systems for anticipatory systems, which will have a significant role in anticipating future developments together with scenario thinking on possible alternative future.

Key Words: anticipatory, governance, reactive, foresight, scenario

Úvod

Súčasná globálna kríza je vo veľkej miere spojená s absenciou predvídania v politickom rozhodovaní. Politici rôznych krajín reagujú na prejavy krízy väčšinou až ex-post a predkladané a realizované riešenia sú zväčša finančne nákladné, neúmerne zaťažujú obyvateľov jednotlivých krajín a takisto blokujú ďalší rozvoj či už jednotlivých štruktúr spoločnosti alebo človeka ako jednotlivca. Škrty vo vede, v školstve, v rozvojových programoch a pod. nepochybne vedú k prehĺbovaniu a predlžovaniu krízy a nie k jej riešeniu. Súčasný ekonomický i spoločenský systém sú vo svojej podstate reaktívne a sú orientované výhradne na krátke časové

horizonty, spojené s nastavením politického systému na štyri až päťročné ročné volebné obdobie, čo sa potom prejavuje v politickom rozhodovaní, ktoré ignoruje budúci vývoj ekonomiky a spoločnosti v dlhších časových horizontoch. Riešením tohto stavu je vytvorenie systémov anticipatívneho vládnutia a transformácia súčasných reaktívnych ekonomických a spoločenských systémov na systémy anticipatívne, v ktorých významnú úlohu bude mať predvídanie budúceho vývoja a scenárové myslenie o možných alternatívnych budúcnostiach.

Anticipatívna demokracia pre informačný vek

Nástup informačného veku a s tým spojené zrýchľujúce sa zmeny v spoločnosti ukázali na potrebu hľadania nových foriem vládnutia vhodných pre informačný vek. Problémom ako adaptovať politický systém v čase nastupujúcich zmien sa zaoberal Americký futuroológ Alvin Toffler, ktorý v roku 1970 vo svojej knihe Šok z budúcnosti (Future Shock)¹ použil termín anticipatívna demokracia na označenie politického systému, ktorý by bol vhodný pre obdobie prichádzajúcich zmien. Neskôr sa problémami anticipatívnej demokracie zaoberal aj vo svojich ďalších knihách.

Ďalší americký futuroológ Clement Bezold zostavil a vydal v roku 1976 knihu článkov pod názvom Anticipatívna demokracia – Ľudia v politike budúcnosti (Anticipatory Democracy – People in the Politics of the Future)², kde boli zahrnuté texty okrem iných Alvin Tofflera, Hazel Hendersonovej, Jamesa Datora, Roberta Theobalda, Jerome Glenna, Newta Gingricha a ďalších amerických futuroológov. Úvod k tejto knihe napísal Alvin Toffler.

Anticipatívna demokracia podľa týchto autorov predstavuje verejné aktívne a vedomé angažovanie sa občanov v spoločnom vytváraní budúcnosti svojej komunity, štátu alebo národa alebo civilizácie ako celku.

Vytváranie participatívnej anticipatívnej demokracie umožňuje aj rozvoj nástrojov vytvárania vízií jednotlivca, komunity i spoločnosti, ktoré boli vyvinuté ako metóda výskumu a štúdií budúcnosti a rozvoj informačných technológií, ktoré umožňujú v predtým nebyvalej miere participáciu občana na politickom rozhodovaní či už konkrétneho regiónu alebo štátu ako celku.

Anticipatívna demokracia teda umožňuje rast participácie občanov na politickom rozhodovaní v neustále sa skracujúcich časových horizontoch pre prijímanie politických rozhodnutí, rovnako ako aj spätnú väzbu, ktorá predtým v takejto miere nebola možná.

Anticipatívne vládnutie pre informačný vek

Prudký rozvoj celosvetovej siete internetu koncom 20-ého storočia spolu s celosvetovým rozšírením metódy predvídania Foresight, ktorá umožňuje širokú participáciu zúčastnených na diskusii o možných budúcnostiach, na vytváraní alternatívnych scenárov budúcnosti a hlavne na vytváraní spoločnej budúcnosti, predostrel problém modernizácie súčasných foriem vlády a vládnutia a zároveň vytvoril požiadavku na ich transformáciu v smere zvýšenia participácie občanov na politickom rozhodovaní, implementácie dlhodobých časových horizontov do politického rozhodovania a skrátenia časov spätných väzieb pri politickom rozhodovaní.

Americký futuroológ a bezpečnostný expert Leon S. Fuerth v roku 2001 vytvoril a rozbehol projekt Forward Engagement na americkej univerzite Georga Washingtona (George Washington University) vo Washingtone, D.C., zameraný najmä na implementáciu dlhodobých časových horizontov do politického rozhodovania. Leon Fuerth predtým pôsobil aj ako bezpečnostný poradca amerického viceprezidenta Ala Gora.

Koncept Forward Engagement je založený na myšlienke záujmu o budúcnosť resp. angažovaní sa vo veci budúcnosti. Leon Fuerth spojil vyučovanie tohto konceptu s jeho praktickou aplikáciou na jednotlivé problémy, ktoré sa potom v spoločnosti prejavujú v podobe kríz. Podstatou tohto konceptu bolo manažovať krízy vopred, využitím metód predvídania a nie až potom keď krízy vypuknú.

Výsledkom projektu Forward Engagement bolo vytvorenie konceptu anticipatívneho vládnutia (Anticipatory Governance), ktorý Leon S. Fuerth v roku 2012 prezentoval vo svojej 90 stranej publikácii s názvom Anticipatívne vládnutie (Anticipatory Governance)³, v odborných článkoch i v médiach rôzneho druhu. Koncept anticipatívneho vládnutia je primárne založený na vytvorení anticipatívnych podporných systémov pre politické rozhodovanie, na implementácii dlhodobých časových horizontov do politického rozhodovania a vytvorenie spätných väzieb pri realizácii politického rozhodovania.

Leon S. Fuerth vo svojom koncepte anticipatívneho vládnutia v uvedenej publikácii navrhuje⁴:

¹Toffler, Alvin (1970): Future Shock. RandomHouse, Inc., New York, New York

²Bezold, Clement (editor) (1978): Anticipatory Democracy. People in Politics of the Future. RandomHouse, New York, New York

³Fuerth, Leon S. with Faber, Evan M. H. (2012): Anticipatory Governance. Practical Upgrades. The Project on Forward Engagement. Institute for National Strategic Studies (INSS), Washington, D.C., October 2012, 96 str.

⁴Tamtiež.

- Integráciu politiky a predvídania (foresight), ktorá zahŕňa vytvorenie a organizáciu systému predvídania pre účely vrcholovej (top) politiky, neustálu výmenu informácií medzi top politikou a systémom predvídania, motiváciu pre predvídanie a výcvik profesionálov pre systém predvídania.
- Vytvorenie zosieťovanej vlády a vládnych inštitúcií (NetworkGovernance), ktorá by zabezpečila nepretržitý tok informácií potrebných pre politické rozhodovanie vrátane zosieťovania vládnych inštitúcií, vrátane tých, ktoré sú zamerané na stratégie a politické plánovanie, strategickú koordináciu, synchronizovania strategických štúdií, systematizovanie strategických priorít a pod.
- Vytvorenie systému permanentného monitorovania a odoziev na politické rozhodovanie počas implementácie jednotlivých politík, vrátane vyhodnocovania spätných väzieb k jednotlivým politickým rozhodnutiam.

Vytvorenie systému anticipatívneho vládnutia tak ako ho navrhuje Leon S. Fuerth by viedlo k transformácii súčasných reaktívnych systémov politického rozhodovania, nastavených na krátke časové obdobie zväčša totožné s časom výkonu volenej funkcie na anticipatívne systémy politického rozhodovania, ktoré by umožnili implementáciu dlhých časových horizontov do politického rozhodovania vrátane monitoringu nastupujúcich kríz, ktoré by bolo možné manažovať pred tým ako vypuknú a nie až ex-post ako je tomu dnes.

Záver

Systém anticipatívneho vládnutia, navrhnutý Leonom Fuerthom môže byť nepochybne tiež užitočnou inšpiráciou pre vytvorenie takéhoto systému v rámci Európskej únie alebo jej jednotlivých krajín vrátane Slovenska.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- Bezold, Clement (editor) (1978): *Anticipatory Democracy. People in Politics of the Future*. Random House, New York, New York
- Bezold, Clement (2009): *Aspirational Futures*. In: *Journal of Futures Studies. Epistemology, Methods, Applied and Alternative Futures*. Vol. 13, No. 4, May 2009
- Bezold, Clem, Bettel, Craig, Meade, Eric, Wilkins, Kati (2009): *Workshop Compendium Wiser Futures: Using Futures Tools to Better Understand and Create the Future*. Explore. Aspire. Create. Evolve. Institute for Alternative Futures, Alexandria, Virginia
- Fuerth, Leon S. (2002): *Networking and the Future of Democracy: Mastering the Future Before it Master Us*. November 2002
- Fuerth, Leon S. (2004). *Creation of a National Commission for Strategic Planning under the direction and guidance of Leon Fuerth*. In: *Futures Research Quarterly*. Winter 2004, Volume 20, Number 4
- Fuerth, Leon S. (2006): *Strategic Myopia. The Case for Forward Engagement*. In: *The National Interest*. Number 83, Spring 2006
- Fuerth, Leon S. (2007): *Congress and the Climate Research: A Case for Forward Engagement*. Research Brief – Number 3, NYU Wagner, Robert F. Wagner Graduate School of Public Service, John Brandemas Center for the Study of Congress, March 2007
- Fuerth, Leon S. (2009): *Foresight and anticipatory governance*. In: *Foresight*. Volume 11, Issue 4
- Fuerth, Leon S. with Faber, Evan M. H. (2012): *Anticipatory Governance. Practical Upgrades. The Project on Forward Engagement*. Institute for National Strategic Studies (INSS), Washington, D.C., October 2012, 96 str.
- Klinec, Ivan (2003): *Na prahu civilizácie Tretej vlny. Futurologické reflexie 1991-2002*. Milan Štefanko – Vydavateľstvo IRIS, Bratislava
- Klinec, Ivan (2004): *Strategic Thinking in the Information Age and the Art of Scenario Designing*. The First Prague Workshop on Futures Studies Methodology, CESES, Charles University, Prague, September 16-18, 2004, Institute for Forecasting, Slovak Academy of Sciences, Bratislava, ppt presentation
- Klinec, Ivan (2011): *Úvod do futurologie a štúdií budúcnosti. Základy dlhodobého omyslenia pre environmentálne vzdelávanie*. Nepublikovaný rukopis
- Klinec, Ivan (2014): *Anticipatívne vládnutie v informačnom veku*. In: *Global Magazin. Kritická príloha*, 22. September 2014

- Klinec, Ivan (2015): Anticipatívne vládnutie ako nová forma vládnutia v informačnom veku. In: Futurum – Informační zpravodaj Občanské futurologické společnosti č.2 / 2015. Občanská futurologická společnost, Praha, str. 7-11
- Klinec, Ivan (2015): Anticipatívne vládnutie ako nová forma vládnutia v informačnom veku. klinec.blog.sme.sk, 28. 8. 2015
- Toffler, Alvin (1970): Future Shock. Random House, Inc., New York, New York
- Toffler, Alvin (1980): The Third Wave. William Morrow and Company, Inc., New York
- Toffler, Alvin (1990): Powershift. Knowledge, Wealth and Violence at the Edge of the 21st Century. Bantam Books, New York

ADRESA AUTORA

Ing. Ivan KLINEC

Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 81105 Bratislava, Slovenská republika

e-mail: ivan.klinec@gmail.com

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.